

Quick-scan Piepersveldweg

Natuuronderzoek Veldstudiecentrum Twente

april 2011

Inhoud

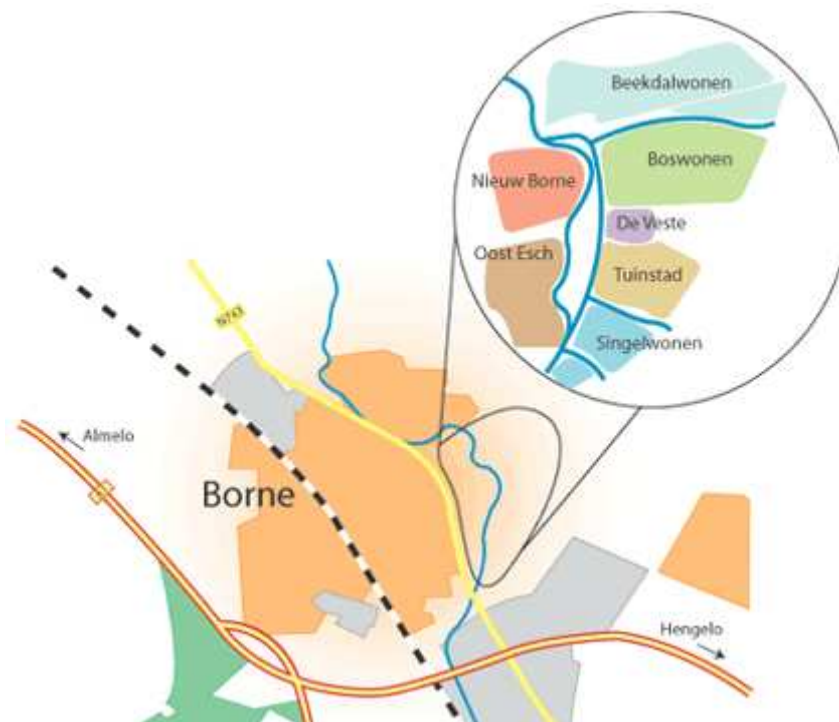
	Pagina
Inleiding	1
Leeswijzer	3
Geplande locatie	4
Huidige situatie	5
Landschappelijke karakteristiek	6
Ecologische waarden rond de Bornsche Maten	7
Impressie van landschapstypen	8
Ecologische randvoorwaarden	10
Conclusie en advies	12

Inleiding

Ten oosten van Borne is een groot woningbouwproject in ontwikkeling, de Borsche Maten. Aan de noordkant van deze nieuwe wijk wil de gemeente Borne een onderkomen realiseren voor de Christelijke Jongeren Vereniging. Het is een locatie voor sport en spel en een ontmoeting met natuur en landschap.

De zoeklocatie voor het CJV gebouw is gelegen in de meest noordelijke punt van de Borsche Maten. De bouwlocatie met de omringende beplanting zijn reeds opgenomen in het natuurcompensatieprogramma van de nieuwe wijk. Het aanliggende speelveld ligt buiten begrenzing.

Aan de noord-oostkant wordt het plangebied ligt en omgeving met hoge landschappelijke en ecologische waarde. Het doel is om bij de realisatie van het CJV gebouw zo min mogelijk negatieve effecten ten aanzien van de omliggende natuur te realiseren. De gemeente heeft Veldstudiecentrum Twente gevraagd het hiervoor benodigde natuuronderzoek uit te voeren. Op basis van dit onderzoek is een ontwerpvisie gemaakt voor het groen rond het gebouw, zodanig dat de aanwezige waarden zoveel mogelijk gerespecteerd worden. Daarnaast is aangegeven voor welke soort-(groep-)en nader onderzoek nodig is en zijn er aanbevelingen gedaan over de compensatieopgave en een nieuwe ontheffingsaanvraag.

De bouwlocatie ligt aan de noordzijde van de wijk Beekdalwonen

Leeswijzer

In dit rapport wordt eerst de landschappelijke karakteristiek van het gebied rond het geplande gebouw omschreven. De eigenschappen van het landschap bepalen immers de inpasbaarheid van het gebouw en de omliggende inrichting.

Na de landschappelijke karakteristiek worden de onderzochte natuurwaarden uiteengezet. De landschappelijke en ecologische waarden dienen als basis voor de geformuleerde randvoorwaarden waar de ontwikkeling van de locatie aan zal moeten voldoen, wil deze zo min mogelijk de afbreuk doen aan de bestaande waarden en afspraken. Aan de hand van de randvoorwaarden is een conceptschets gemaakt voor de ecologische invulling van het gebouw.

Het rapport wordt afgesloten met een eindconclusie en een advies voor de vervolgstappen: de noodzaak voor een aanvullend natuuronderzoek en de noodzaak voor een verdere ontheffingsaanvraag.

Geplande locatie

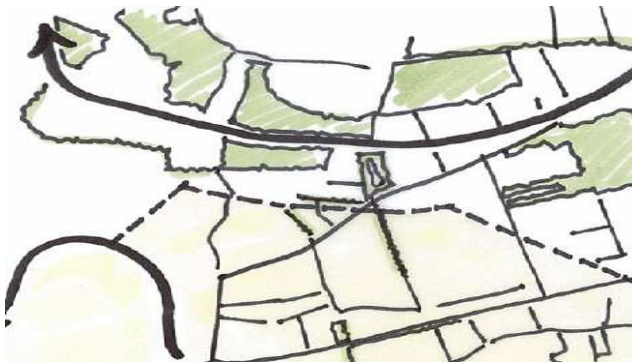

De geplande locatie ligt op het erf van een in 2006 gesloopte boerderij. Op het terrein stond tot dan toe een boomgaard met circa 10 fruitbomen.

Op dit moment wordt gewerkt aan een bouwbestemming en een groene inrichting. De bouwbestemming (paars gekleurd) valt in het bestemmingsplan Bornsche Maten. Alle compenserende maatregelen voor dit deel zijn inmiddels uitgevoerd. Het groene gedeelte boven de stippellijn valt buiten het bestemmingsplan Bornsche Maten. Binnen de groenbestemming wordt een speelveld ingericht. Aan de westzijde wordt een groenstructuur met bossages gerealiseerd.

De huidige staat van het terrein is een braakliggende situatie met een pioniersvegetatie van akkerkruiden die aan de noordzijde wordt omzoomd door een uitgegroeide elzenhakhoutwal. Het terrein wordt gebruikt als tijdelijk zanddepot.

Huidige situatie

Op de huidige locatie stond een voormalige boerderij welke in 2006 is gesloopt. Sinds dien ligt het terrein braak en wordt het gebruikt als tijdelijk zanddepot. De stobben in het verlengde zijn de restanten van voormalige eiken die onderdeel uitmaakten van een houtwal. Waardevol is met name de elzenhakhoutwal. De kruidenlaag bestaat uit een pioniersvegetatie is ruderaal.

Landschappelijke karakteristiek

De bewonings- en ontginningsgeschiedenis van het zandlandschap hangt sterk samen met het reliëf. Het Twentse zandgebied bestaat uit een bonte afwisseling van grote en kleine hoogteverschillen: stuwwallen, grote en kleine dekzandruggen en -koppen en beekdalen. De mens heeft bij de in cultuurneming op deze hoogteverschillen - en de daarmee samengaande verschillen in waterhuishouding - ingespeeld.

Zo is een cultuurlandschap ontstaan met duidelijke dalen, waar meanderende beken lopen, en met bochtige wegen voorzien van talrijke kleine bosjes, houtwallen en perceelsrandbegroeiingen. Het is een kleinschalig landschap, rijk aan variatie. Karakteristiek zijn de bochtige wegen rondom de open essen, sommige met houtwallen; de maten zijn verkaveld en voorzien van houtwallen en perceelsrandbegroeiingen. Delen van de heide zijn in de loop der tijd ontgonnen en bebost. Het zandgebied is, meestal uit bos, ontgonnen.

In de loop der eeuwen heeft het landschap aanzienlijke veranderingen ondergaan, o.a. door ontginning, veranderingen in bodemgebruik, maar ook in de infrastructuur. Wegen konden gemakkelijk verleggen; greppels en andere perceelsscheidingen die in onbruik raakten, verdwenen en maakten plaats voor andere die de gewijzigde eigendomsverhoudingen markeerden. Bij de vestiging op het zand had men een zekere voorkeur voor de hogere landschapsdelen: soms erboven op; soms in het grensgebied tussen hoog en laag. Samen met de bodemgesteldheid, de bodemvruchtbaarheid, de waterhuishouding en het afwateringspatroon bepaalt dit de ruimtelijke geleiding van het cultuurlandschap.

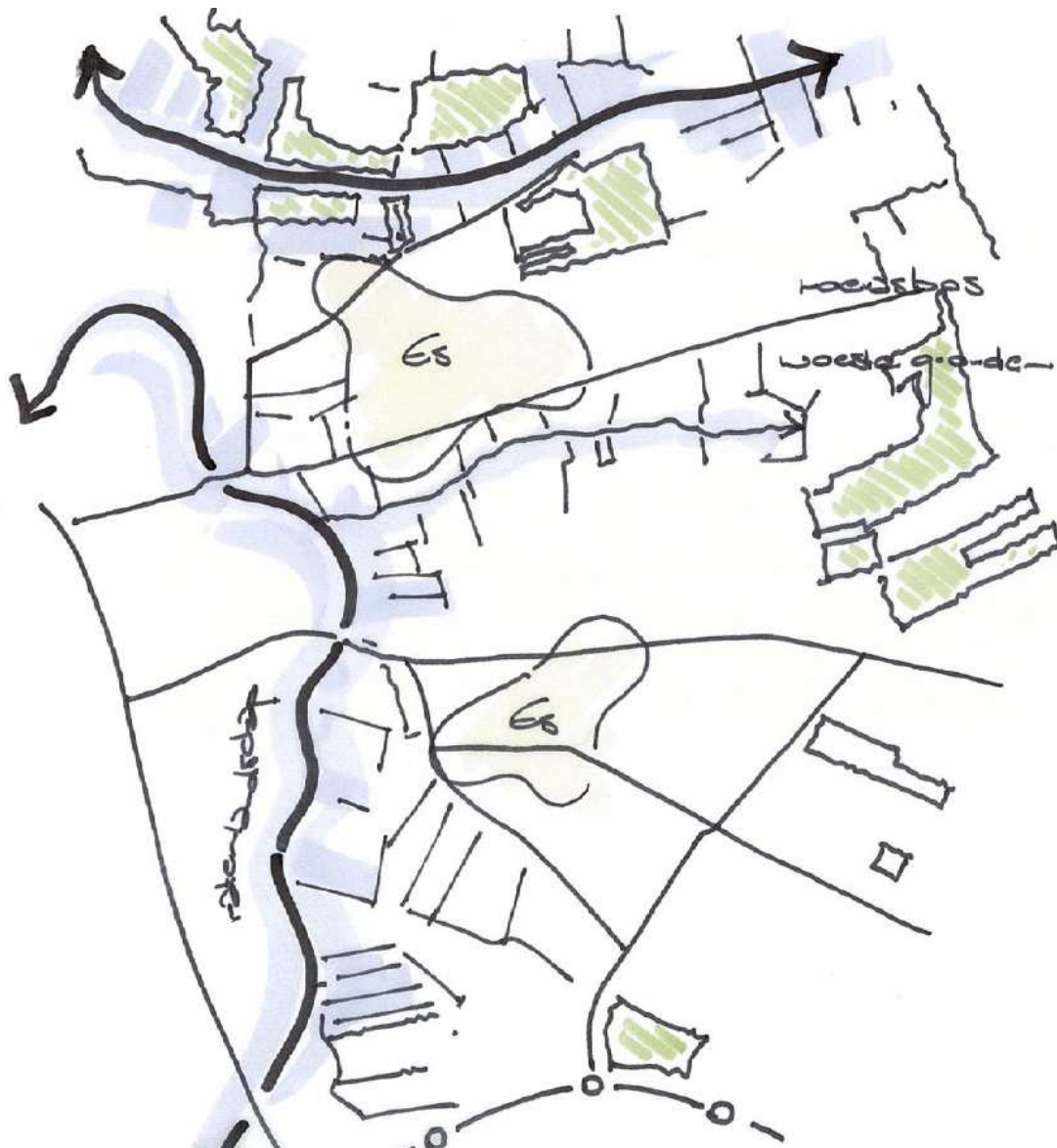
Ook economische en sociale factoren hadden en hebben een sterke invloed met name op het bodemgebruik en de percelering. Vooral door ruilverkavelingen en land(her)inrichtingen zijn er in de tweede helft van de 20e eeuw zeer ingrijpende veranderingen in het van ouds bestaande landschapspatroon aangebracht.

Het landschap ten noorden van de bouwlocatie is nog steeds kleinschalig.

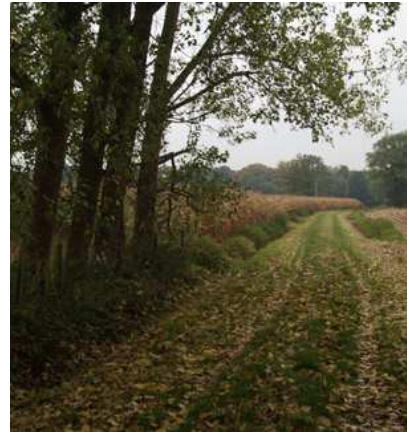
Ecologische waarden rond de Bornsche Maten

Ook het landschap in en rond de Bornsche Maten wordt gekarakteriseerd door het essenlandbouwsysteem dat gebaseerd is op de natuurlijke verschillen in de onderlaag. Het samenhangend geheel van met name stuwwallen, beekdalen (met maten en flieren), beken, essen, (voormalige) heide en coulissen van houtwallen en singels is typerend voor het gebied. Aan het glooiende maaiveld, en de bodemsamenstelling is de geschiedenis van het gebied goed af te lezen.

Het bodemprofiel en de landschappelijke structuren van het plangebied zijn bepaald in de één na laatste ijstijd. Bodemgebruik en de invloed van de Bornsebeek en de Deurningerbeek hebben geleid tot het huidige karakter. Een bijzonderheid is de aanwezigheid van potklei in de ondergrond. De bouwlocatie ligt in de meest noordelijke punt van de bovenste es.

Impressie van de landschapstypen

Bouwlocatie CJV gebouw

Voor een bouwlocatie van het nieuwe CJC gebouw is het noordelijk gelegen deel van de Bornsche Maten ter hoogte van de voormalige Piepersveldweg 2 als best potentiële locatie beschouwd. Het huidige gebruik van dit plangebied is tijdelijke opslag van zand. Enige jaren geleden stond op dit perceel een reeds gesloopte boerderij. De zoeklocatie grenst aan het buitengebied en wordt grotendeels omsloten akkers, boomteelt en besloten weides.

De zoeklocatie vertegenwoordigt een beperkt landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarde. Het omliggende, kleinschalige landschap is een redelijk gaaf overblijfsel van het samenhangend systeem van het kampenlandschap en het matenlandschap en kent als zodanig wel hoge waarden. Door de aanwezigheid van de oude houtwal en de begeleidende beplantingen van wegen en de Deurningerbeek heeft het gebied een besloten uitstraling.

Ecologische waarden

Als bijlage is het volledige natuuronderzoek toegevoegd. In deze paragraaf volgt een omschrijving van de natuurwaarden en de conclusie over de aanwezige beschermde natuurwaarden. De locatie voor het CJV gebouw bestaat in ecologisch opzicht uit twee delen. Het eerste deel is de slooplocatie, met de boomkwekerij aan de westkant. Vanwege het intensieve onderhoud en gebruik zijn hier nauwelijks natuurwaarden te verwachten. Aan de noord-oostkant is een enigszins verruigd weiland met een houtwal aanwezig. In het weiland bevindt

zich een kuil welke is achtergebleven naar het onvolledig dempen van de mestputten. Tijdens het veldbezoek was de kuil gevuld met water. In de kuil groeien alleen algemene ruigtesoorten, zoals Perzikkruid en Ridderzuring. Dit geeft aan dat deze plek niet altijd met water is gevuld.

Aan de zuid van de locatie loopt de Piepersveldweg. Bijna direct grenzend aan de oostkant is een wateropslag aanwezig, die hoort bij het monumentale pompstation "De Spanjaard" (1916). Deze plas is omringd door een weelderige vegetatie met wilgen en berken. Aan de noordkant ligt een relatief nat bos met elzen, eiken en berken, dat grenst aan de Deurningerbeek.

Conclusies beschermde natuur

De ontwikkeling van deze locatie is ten aanzien van de aanleg van een speelveld niet geheel conform met de afspraken die zijn gemaakt over natuurcompensatie vanuit de Flora- en Faunawet. De oppervlakte van het speelveld zal qua oppervlak en natuurdoelen deels gecompenseerd moeten worden. De houtwal op deze locatie valt onder de **Boswet**. Zij dient in zijn geheel opgenomen te worden in de nieuwe plannen.

Ecologische randvoorwaarden

Op basis van de aanwezige natuurwaarden zijn de ecologische randvoorwaarden voor het ontwerp en de inrichting van de directe omgeving geformuleerd. De randvoorwaarden zijn ook verbeeld door middel van een schets.

Bij het opstellen van de randvoorwaarden waren de volgende uitgangspunten leidend:
Nabijgelegen natuur dient zo min mogelijk nadelig beïnvloed te worden door de sportfunctie.,
De ontwikkeling mag geen kansrijke ecologische verbindingen verbreken;
Het verdient de voorkeur om de compensatie op basis waarvan de ontheffing van de Flora- en Faunawet is afgegeven zoveel mogelijk in afgesproken vorm te realiseren;
Natuurwaarden op de planlocatie moeten zoveel mogelijk worden ingepast, of moeten, indien dit niet mogelijk is, worden gecompenseerd;
Het gebouw en de buiteninrichting dienen landschappelijk te worden ingepast.

Doelstellingen van de randvoorwaarden voor de inrichting en het beheer van de locatie.

Het geheel moet zodanig worden opgezet, dat de licht, geluid, verkeersbewegingen en ontwatering zo min mogelijk externe werking hebben op het nabijgelegen "reeënbosje", de Deurningerbeek, en de plas bij het monumentale pompstation en de te ontwikkelen ecologische verbinding.

In het ontwerp blijft ruimte voor een ecologische verbinding tussen de Deurningerbeek en de Bornsebeek en het Bornsche Beekpark. Deze zone moet dienen als leidende structuur voor zoogdieren, inclusief vleermuizen, en vogels. De zone wordt verblijfsgebied voor amfibieën.

Voorwaarden bij de inrichting

Verlichting op de locatie de voorzieningen moeten zoveel mogelijk worden aangepast. De armaturen aan de gevel of op het terrein moeten zodanig zijn afgesteld, dat het naar buiten tredende licht minimaal is.

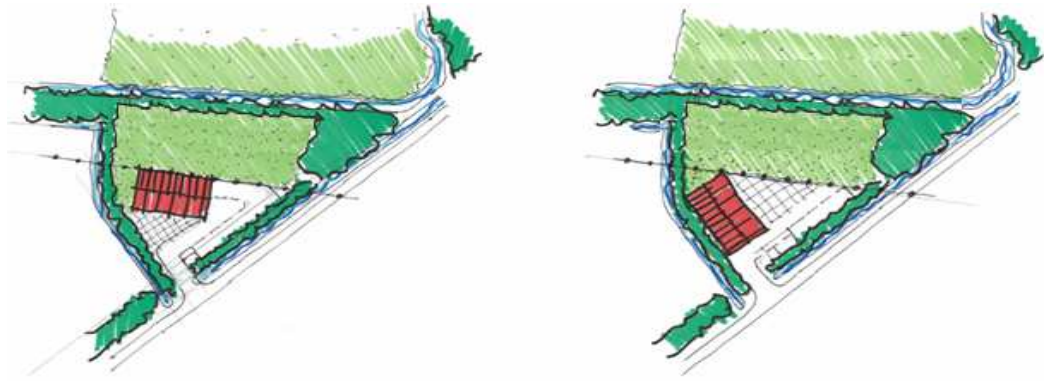
De perceelgrenzen moeten worden afgeschermd door middel van een houtwal en boomstructuren bij voorkeur met een struikenlaag van inheemse soorten, zoals meidoorn en sleedoorn. Op het terrein moet zoveel mogelijk ruimte zijn voor ruigte kruiden en zoomvegetaties. Op het terrein lag tot voor de sloop van de boerderij een boomgaard. De aanplant van fruitbomen is wenselijk.

Aan de westzijde is het wenselijk dat de oorspronkelijke eikensingel wordt hersteld.

Toelichting bij de schets

Het gebouw en de faciliteiten worden ingericht, dat deze worden afgeschermd van de kwetsbare natuurzone. Om die reden zijn de perceelsranden versterkt met aanvullende groenstructuren. afgeschermd met robuuste houtwallen. Op het speelveld mag geen verlichting worden geplaatst. De parkeerplaatsen en andere voorzieningen, zijn zoveel mogelijk naar de bebouwingsstructuur van Bornsche Maten gericht. Effecten van geluid, licht en verkeersbewegingen blijven op die manier intern.

Door deze opzet van het ontwerp en de inrichting kunnen effecten op zoogdieren, inclusief vleermuizen, en uilen voorkomen worden.

Schets ecologische inrichting.

Conclusie en advies

De schaal en de inrichtingseisen van het CJV gebouw en de directe omgeving maken het mogelijk om het geheel goed in te passen in het karakteristieke landschap aan de westzijde van Borne. Door de aanleg van een speelveld zal de kruidenvegetatie afnemen maar door een goede omzoming zullen de aanwezige landschappelijke en ecologische waarden geen of nauwelijks schade ondervinden.

De locatie biedt ook kansen. De Bornsebeek en de Deurningerbeek liggen op de zoeklocatie slechts 300 meter uit elkaar. Dit biedt een uitgelezen kans om een ecologische verbinding te realiseren. De Deurningerbeek is een doorgaande natte structuur die in verbinding staat met het halfopen landschap ten noordoosten van de locatie. Door deze structuur als uitgangspunt te nemen voor de inrichting kunnen soorten van het anders grotendeels geïsoleerde beekpark migreren naar het buitengebied en worden de populaties sterker en veerkrachtiger.

De ontwikkeling van het CJV gebouw valt binnen de ontheffingsaanvraag van de Borsche Maten. Het speelveld valt er buiten. Ten aanzien van de functieverandering ligt hier en compensatietaakstelling. Deze taakstelling kan bij uitvoering van de voorstellen, gerealiseerd worden op het huidige terrein.

Natuurwetgeving

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet. Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt beleidsmatig gebiedsbescherming plaats door middel van de ecologische hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk en op provinciaal niveau in het streekplan is uitgewerkt.

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura-2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. Ruimtelijke ontwikkelingen die effecten hebben op de vastgestelde natuurwaarden van deze gebieden, zijn in beginsel niet toegestaan. Indien er een kans bestaat dat effecten zullen optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden.

De Flora- en faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek) vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Bij ruimtelijke ontwikkelingen hoeft echter alleen rekening gehouden te worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit 'tabel 2' en 'tabel 3' van de Flora- en faunawet, en met vogels. Voor deze soorten moet een ontheffing worden aangevraagd wanneer een ruimtelijke ontwikkeling leidt tot schade aan de soort of verstoring van leefgebied. Voor soorten van 'tabel 3' en vogels geldt hierbij een strenger afwegingskader dan voor soorten van 'tabel 2'. Voor soorten van 'tabel 2' en vogels geldt bovendien dat een ontheffing niet nodig is wanneer gewerkt wordt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode. Momenteel zijn echter nog geen algemeen toepasbare gedragscodes voorhanden.

Methode

In de periode van oktober 2008 tot december 2010 is de projectlocatie zes keer bezocht. In 2010 op 15 mei en 22 september. De laatste waarneming 28 januari 2011 is vanwege het tijdstip niet relevant. Het doel van dit verkennende terreinbezoek was een beeld te krijgen van de gebiedskenmerken zoals grondgebruik en ecotopen. Ook zijn mogelijke sporen van dieren, de aanwezige vegetatie en de ecologische samenhang met de omgeving onderzocht. In mei is het nadere verkennende terreinbezoek geweest welke tevens tot doel had om na te gaan of aanvullend veldonderzoek noodzakelijk is in de daarvoor geldende inventarisatieperioden. Natuurloket is geraadpleegd (www.natuurloket.nl). Natuurloket geeft per km² weer welke

soortgroepen daar voorkomen en of daarbij wettelijk beschermde soorten en / of soorten van de Rode lijst voorkomen. Uit de raadpleging van Natuurloket blijkt, dat er geen bruikbare gegevens voorhanden zijn van de betreffende km-hokken en ook niet van de km-hokken in de omgeving.

De Atlas van de Nederlandse zoogdieren is geraadpleegd voor informatie over de verspreiding van alle inheemse zoogdieren (Broekhuizen et al. 1992). Voor informatie over de verspreiding en leefmilieus van reptielen, amfibieën en vissen is de website van RAVON geraadpleegd. De websites van SOVON en de Vogelbescherming zijn geraadpleegd voor soortinformatie en verspreiding van vogels, evenals de Atlas van de Nederlandse Broedvogels van SOVON (2002). Uit de Gebiedendocumenten van Natura 2000 is afgeleid of het plangebied in de buurt van Habitat- of Vogelrichtlijngebieden ligt. In de provinciale uitwerking van de Ecologische Hoofdstructuur is bekeken of het plangebied binnen de EHS valt.

Resultaten

Hierna volgen de resultaten, uitgesplitst in de resultaten rond Gebiedsbescherming (EHS, Natura 2000, Boswet) en de resultaten rond de Soortenbescherming (Flora- en Faunawet), deze laatste zijn onderverdeeld per soortgroep.

Gebiedsbescherming

De locatie valt buiten de invloedssfeer van de voor de Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur aangewezen gebieden. De Boswet is van toepassing op de houtwal op de locatie.

Planten

Uit de vegetatiekartering van Staatsbosbeheer uit 2004 blijkt, dat er geen vaatplanten te verwachten zijn in de omgeving van de locatie, die bij ruimtelijke ontwikkelingen beschermd zijn. De bodemgesteldheid en het gebruik van de grond geven ook geen aanleiding voor het vóórkomen van zeldzame of bedreigde plantensoorten.

Zoogdieren

Op deze locatie zullen algemene soorten zoogdieren voorkomen, zoals Aardmuis, Veldmuis, Mol en Haas. Grotere algemene soorten, zoals Ree en Vos, zullen van de locatie gebruik maken om er hun voedsel te zoeken.

De Das komt volgens de geraadpleegde literatuur en volgens Staatsbosbeheer niet in de omgeving van Borne voor. De Steenmarter komt voor in de omgeving en zoekt mogelijk zijn voedsel op deze locatie. De opgaande begroeiing langs de randen en in de houtwal is een goed foerageergebied voor vleermuizen.

Vogels

De locatie is geschikt voor algemene broedvogels, die in de houtwal en de aangrenzende bomen en struiken broedgelegenheid hebben. Voor weidevogels is de locatie niet geschikt, vanwege de ligging naast bos (predatoren), de beslotenheid en het relatief kleine oppervlak. De bomen in de houtwal zijn niet geschikt voor vogels met vaste verblijfplaatsen, zoals roofvogels, spechten en uilen.

Voor de meeste van deze soorten heeft het verdwijnen van een relatief klein foerageergebied, zoals de zoeklocatie, geen merkbare effecten, omdat ze een relatief groot leefgebied hebben. Zelfs voor de meer kritische en honkvaste soorten, zoals de Steenuil, zijn de gevolgen bij een goede landschappelijke inpassing gering of wellicht zelfs positief. Voordat deze locatie ontwikkeld kan worden, is dan ook geen nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soort nodig.

Voor aanvang van werkzaamheden is nader onderzoek nodig naar de aanwezigheid van nesten. Voor alle vogelsoorten geldt, dat de ontwikkeling geen broedende vogels mag verstoren. Daarom kan het beste gewerkt worden buiten de periode maart – augustus en moet voor aanvang van werkzaamheden gecontroleerd worden op nesten. Bij aanwezigheid van broedende vogels moet

gewacht worden met de verstorende werkzaamheden tot het broeden voorbij is en de jongen zijn uitgevlogen. Om de houtwal te sparen en de vogels niet te verstoren is het verstandig om deze met bouwhekken te beschermen. In de houtwal mag geen opslag plaatsvinden.

Amfibieën

De kuil in de weide heeft geen potentie als voortplantingswater van algemene amfibieën zoals de gewone pad of de zeldzamere soorten zoals de poelkikker. In de waterpartij net ten oosten van de zoeklocatie kan de beschermde kamsalamander voorkomen. Deze waterpartij blijft gehandhaafd, zodat er geen effecten op eventuele beschermde amfibieën in dit water te verwachten zijn.

Reptielen

Op de locatie ontbreekt een structuurrijke struweelvegetatie, zodat er geen mogelijkheden zijn voor reptielen.

Ongewervelde soorten

Beschermde ongewervelde diersoorten, zoals zeldzame dagvlinders en libellen, stellen hoge eisen aan hun leefomgeving. Op de locatie is geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde ongewervelden. De waardplanten van deze soorten ontbreken.

Ook uit de geraadpleegde literatuur blijkt dat er geen beschermde ongewervelde soorten in de omgeving voorkomen. De kans dat er beschermde ongewervelde diersoorten op de locatie voorkomen is daardoor verwaarloosbaar klein.

Conclusie

De ontwikkeling van deze locatie is ten aanzien van het speelveld strijdig met de afspraken die zijn gemaakt over natuurcompensatie vanuit de Flora- en Faunawet. Wanneer de inrichting volgens de voorgestelde schets uitvoering vindt worden oppervlak en natuurdoelen ruim gecompenseerd. De houtwal op deze locatie dient ongeschonden te blijven. Tijdens de werkzaamheden dient deze door bouwhekken te worden beschermd.

Voor aanvang van werkzaamheden aan het weiland is nader onderzoek nodig naar de aanwezigheid van beschermde amfibieën (Flora- en Faunawet tabel 2 en 3).

Voor het kappen van bomen is een omgevingsvergunning nodig.

Vanwege algemene broedende vogels kunnen de werkzaamheden in de vegetatie hoger dan 50 cm het beste buiten de periode maart tot augustus worden uitgevoerd. Ook buiten die periode moet het plangebied worden gecontroleerd op nesten en mag niet in de buurt van broedende vogels worden gewerkt.

Op grond van het omschreven onderzoek en waarnemingen is er geen aanvullend onderzoek nodig. Er is geen ontheffing en geen Verklaring Van Geen Bedenkingen nodig.